

**QUATRE APUNTS D'HISTÒRIA DEL
SOCIALISME A CATALUNYA
(1840-1945)**

(II)

Josep M. Huertas Claveria

SECRETARIA DE FORMACIO DEL PSC (PSC-PSOE)

ADVERTIMENT

La Secretaria de Formació del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE) en editar el present treball de divulgació crítica de la història del moviment obrer i socialista a Catalunya vol recordar que el Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE) no té ni tindrà "històries oficials", a les quals el militant hagi d'adherir-se com a part d'un ritual. Forma part del caràcter democràtic del nostre partit en el que existeixen no sols interpretacions matisadament diferenciades del passat, sinó —i principalment— del present, les quals tanmateix conflueixen en el gran i unit corrent del socialisme a Espanya i Catalunya.

El opuscle que avui entreguem als companys és la primera part d'un treball que comprendrà en la segona el temps que va de la fi de la segona guerra mundial al present.

A mitjan segle passat Catalunya era l'única zona de l'Estat Espanyol on podia dir-se que havia arrelat la revolució industrial que s'estenia per tota Europa. L'any 1848 eren ja 135 les indústries amb màquines de vapor, més de la meitat dins l'esquifit territori emmurallat de la ciutat de Barcelona. Segons el famós historiador Pierre Vilar, en aquella època Barcelona era, "a l'escala de l'Europa del seu temps, una gran ciutat industrial".

En aquesta gran ciutat industrial el 47 per cent de la seva població activa treballava al cotó. Per aquesta raó no fos gens estrany que la primera societat obrera que es creés fos la Societat de Teixidors de Cotó, en maig de 1840.

Els objectius d'aquesta primera associació eren ben clars: ajudar els treballadors sense feina i resistir-se a que els patrons rebaixessin els salaris o augmentessin la feina sense pujar-los, mides ambdues habituals a l'època. La societat va viure el mateix temps que el govern progressista: en novembre de 1843 era dissolta.

"ASSOCIACIÓ O MORT"

A les acaballes del govern moderat, per l'abril de 1845, hi hagué una primera vaga general contra el fet que a una de les fàbriques més importants d'aleshores, L'Espanya Industrial, entressin obrers que eren portats de fora; però no fou fins juliol de 1855 que la classe obrera donà mida de la seva organització amb una vaga general de deu dies, destinada a evitar que de nou fossin prohibides les associacions obreres.

Al bell mig de Barcelona onejà una bandera que demanava "pa i treball, associació o mort", fins a tal punt valoraven els obrers d'aleshores la necessitat de poder-se associar.

Més de 33.000 signatures foren recollides aleshores per demanar al dret d'associació, que no s'aconseguiria de debó fins la revolució de 1868, que suposà el destronament de la reina Isabel II. Els treballadors més conscienciats d'aquell temps estaven molt relacionats amb els republicans federals, que suposaven l'ala més esquerrana de la política del país, i en els seus rengles hi figuraria el primer diputat obrer de la història d'Espanya, Pau Alsina, elegit en 1869.

Aquell mateix any va néixer la que fins aleshores era l'organització obrera més important, Les Tres Classes del Vapor, que agrupava 8.500 afiliats entre preparadors de fil, jornalers i teixidors mecànics.

CAP A LA INTERNACIONAL

L'any 1864 havia estat creada a Londres la Associació Internacional de Treballadors (AIT), que incloïa en el seu sí les tendències comunista, defensada per Karl Marx, i anarquista, defensada per Mikhail Ba-

kunin. Sis anys més tard, en un congrés obrer celebrat a Barcelona, es creava la Federació Regional Espanyola de l'AIT, i els dirigents espanyols, majoritàriament catalans, s'inclinarien en la pugna entre marxistes i bakuninistes, pels segons. Aquesta decisió marcaria la història del moviment obrer espanyol durant molts anys.

Tot i que importants historiadors com Vicens Vives han opinat que la major part d'obrers del nostre país eren més societaris que socialistes, més conservadors que anarquistes en el fons, els dirigents sí que mantingueren una fidelitat constant envers Bakunin i la seva línia contrària a qualsevol partit polític.

De febrer de 1873 a gener de 1874 Espanya va viure l'experiència de la Primera República, enderrocada per un cop d'estat que suposaria la restauració de la monarquia.

El fracàs polític dels republicans i la nova prohibició de les associacions obreres radicalitzà encara més els dirigents obrers.

LA FUNDACIÓ DEL PSOE

També al mes de maig, tan lligat a la història obrera, neixia a una taverna de Madrid el Partido Socialista Obrero Español (PSOE), en una reunió de 25 persones, dels que setze eren tipògrafs, professionals de la impremta sovint lligats a la història del moviment obrer, per raó de que pel seu ofici tenien més cultura que la mitja dels obrers.

El PSOE s'estengué al començament de manera lenta, sobretot a Catalunya, tot i ser el nostre país el principal centre obrer de l'Estat. Hi contactà amb dos dirigents obrers, Joan Nuet i Josep Pàmies, que al 1876 havien intentat fomentar sense massa èxit una federació de societats obreres.

Nuet i Pàmies van intentar, l'any 1880, impulsar dins Catalunya el Partit Democràtic-Socialista Obrer, al mateix temps que impulsaven de nou la publicació "El Obrero", òrgan de Les Tres Classes de Vapor.

També impulsaren els socialistes la creació de la Societat Tipogràfica de Barcelona, a imatge de la societat. El Arte de Imprimir de Madrid, i pel gener de 1881 havien aconseguit que s'hi afiliessin 327 dels 821 operaris que tenien les imprentes barcelonines, la qual cosa era un èxit. Un any després es produiria una escissió de tipògrafs anarquistes que afebliria la força aconseguida per la societat.

LA FEBRE DE L'OR

L'any 1881 havien pujat els lliberals al poder i juntament amb un cert desgel polític, es van viure bons temps econòmics coneguts a la història com "la febre de l'or".

Gràcies a la forta crisi que patia l'agricultura francesa degut a la plaga de la fil·loxera que destruïa les seves vinyes, el camp català va conèixer una època de vaques grasses que feu dir a l'escriptor i polític Valentí Almirall que els espanyols només suraven una mica "sobre les calamitats dels altres països".

Gent del camp català i també d'Aragó i del País Valencià vingueren a Barcelona en aquest període expansiu en un promig de 3.600 immigrants anuals. L'Exposició, Universal de 1888 va acabar d'actuar com a focus d'atracció. La capital catalana va passar en mig segle a quintuplicar la seva població, i al 1900 tenia ja 533.000 habitants, i de representar l'onze per cent dels habitants de tota Catalunya al 23,9. Reus, que era la segona ciutat del Principat, no en tenia més que 25.000. La distància demogràfica entre Barcelona i la resta de poblacions catalanes era immensa.

Entre 1886 i 1892 es donaren ja símptomes de crisi econòmica, que s'acceleraria amb l'ensorrament del negoci del vi cap a 1890, quan fou Catalunya l'afectada per la fil·loxera. La indústria tèxtil seguia essent la més important, a gran distància, de totes les altres, i bona part dels dirigents obrers sortien de les seves fàbriques.

LES INJUSTES CONDICIONS

Es difícil enumerar tot el memorial de greuges que pot fer-se sobre les dolentes condicions de vida que patien els obrers.

Tanmateix, val la pena relacionar-ne les principals:

- Salaris insuficients.
- Horaris fins 11 ó 12 hores laborals, que potenciaren la reivindicació coneguda com dels "tres vuits": vuit hores de treball, vuit hores de formació i lleure, vuit hores de descans.
- Manca quasi absoluta de sanitat a les fàbriques.
- Manca de seguretat en molts tallers.
- Treballaven els infants entre 6 i 14 anys, la qual cosa feia afirmar en un informe oficial que "la edad de seis años para empezar a trabajar es la general, no sólo en Cataluña, sino en los demás centros fabriles de España..."

No hi havia cap mena de lleis laborals, i per tant tot era fiat a les reivindicacions obreres, des del punt de vista del moviment obrer, o a la beneficència, des del punt de vista de la patronal reformista o del catolicisme social, esperonat amb l'aparició de l'encíclica del Papa Lleó XIII "Rerum Novarum" en 1891.

La beneficència era molt criticada pels militants obrers des dels seus periòdics, com "La Asociación", que en 1886 deia:

"No queremos ni restaurantes obreros, ni tiendas asilos, ni hospicios, ni hospitales, ni leyes *protectoras*; queremos la igualdad de deberes y derechos; la dignificación de nuestra personalidad; la verdadera justicia. Lo demás es podredumbre".

Igualment es denunciaven la manca de condicions sanitàries de les empreses, que afavoria les més diverses malalties, i la total absència de seguretat en moltes fàbriques, que motivà l'explosió de calderes en diferents ocasions amb la conseqüència de morts i ferits. Es constant, a la premsa de l'època, la relació d'accidents laborals no protegits per ajut econòmic de cap mena.

FUNDACIÓ DE LA UGT

Es en aquest marc que per l'agost de 1888, quan Barcelona celebra l'Exposició Universal de 1888, que es crea un sindicat que passarà a la història: la Unió General de Treballadors.

Pel juny de 1887 s'havia promulgat una llei d'associacions que afavoria l'aparició de sindicats. El PSOE comptava aleshores amb 28 agrupacions a tota Espanya, 15 d'elles a Catalunya. En agost del mateix any el Centre Obrer de Mataró instava la celebració d'un congrés obrer al Centre de Classes de Barcelona. De fet, ja en 1882 havia hagut un intent de formar una Associació Nacional de Treballadors d'Espanya de signe socialista com a resposta a la creació de l'anarquista Federació de Treballadors de la Regió Espanyola.

La petició mataronina donà lloc a la possibilitat de formar un sindicat després del congrés i així es convidava a les societats:

"Esperando ver reunidas en Barcelona una buena parte de la clase obrera española para formular la constitución del trabajo frente a la constitución de la holganza, y constituir un poder productor frente al poder burgués parasitario, saluda a los hijos del trabajo la Comisión Ejecutiva del Congreso Nacional Obrero".

El congrés va tenir lloc al Círcol Socialista del carrer barceloní de Tallers i hi assistiren 44 societats obreres (28 catalanes, 16 de fora), que varen escollir Antonio García Quejido com a president i Francesc Parera com a secretari.

García Quejido era un dels militants que havia fundat el PSOE i havia hagut de deixar Madrid perquè no trobava feina en haver-se significat massa en les lluites tipogràfiques en 1882, on tingué d'advocat al polític republicà català Pi i Margall.

El Comité Nacional va ser residenciat a Barcelona, capital obrera

d'Espanya, i poc temps després va aparèixer "La unió obrera", com a òrgan del nou sindicat, que havia escollit el nom d'Unió General de Treballadors (UGT). Segons un fullet commemoratiu dels seus 50 anys, aparegut en plena guerra civil, el jove sindicat va començar amb 29 societats i 3.355 obrers que les composaven.

PRIMER CONGRÉS DEL PSOE TAMBE A BARCELONA

Una setmana després de la fundació de la UGT, el 23 d'agost de 1888, tenia lloc també a Barcelona el primer congrés del PSOE, amb l'assistència de 18 delegats que representaven 20 agrupacions de les 32 existents a aquells moments. De les 20 agrupacions assistents a l'històric congrés 13 eren catalanes: Barcelona, Tarragona, Gràcia, Sant Martí de Provençals, Mataró, Vilassar de Dalt, Sant Andreu, Manresa, Caldes de Montbuí, Roda de Ter, Ripoll, Vic i Campdevàrol. Les altres poblacions assistents eren Madrid, Guadalajara, Bilbao, València, Xàtiva, Màlaga i Linares. A més a més, Catalunya comptava amb altres tres agrupacions que per motius diversos no pogueren ser presents: Sallent, Navarres i Puigreig.

Juan José Morato, historiador del PSOE, ha deixat escrit que aquestes primeres agrupacions socialistes no eren grups forts i estables, sinó "aglomeración de contados amigos y partidarios, humildes obreros mecánicos todos, que tenían siempre enfrente la hostilidad de los anarquistas, el menosprecio de los republicanos y, lo que es peor, la indiferencia letal —cuando no la befa— de la masa obrera".

El PSOE va prendre l'acord en aquest congrés de no mantenir cap mena de tracte amb els partits burgesos, acord que suposà l'any següent l'expulsió del destacat militant català Josep Pàmies, antic membre destacat de la Internacional, i també en temps director d'"El Obrero", segons uns per haver saludat la Reina Regent durant la visita d'aquesta a l'Exposició de Barcelona, segons altres per assistir a un congrés internacional paral·lel a aquell que constituïa la Segona Internacional, a París, i al qual assistia el PSOE. El congrés al que assistí Pàmies defensava tesis possibilistes d'aliança amb els partits burgesos, al contrari que la II Internacional. Pàmies va intentar crear a Catalunya un Partit Socialista Oportunist, que tingué una vida efímera d'escaça influència, però que perjudicà l'encara no massa arrelat PSOE.

EL PRIMER DE MAIG DE 1890

La Segona Internacional havia fixat el primer de maig com a data en la qual treballadors d'arreu del món havien de reivindicar les vuit hores de treball com a pas essencial en la conquesta d'altres reivindicacions.

La data havia estat triada en record dels obrers anarquistes execu-

tats a Xicago després d'uns aldarulls on es demanaven precisament les vuit hores, al maig de 1886.

Els socialistes prepararen el primer de maig l'any 1890 al sí de la jove UGT, a base d'entregar un manifest a les autoritats tot reivindicant les vuit hores de feina després que es celebraria un mitin. El dia triat va suposar, doncs, un mitin i una gran manifestació presidida per García Quejido fins el Govern Civil, de Barcelona on fou lliurat el document.

Els anarquistes no eren partidaris de donar per acabat l'acte així, i mantingueren els dies següents una vaga obrera per a subratllar la reivindicació de les vuit hores, vaga que en alguns llocs es mantindria fins el dia 14.

Aquesta diferent postura enfrontaria socialistes i anarquistes els següents anys i distanciarà els dos grups.

EL TRASLLAT A MADRID

Mentre en 1888 els afiliats catalans suposaven el 71 per cent de les forces de la UGT, al 1891, durant el segon congrés que tingué lloc a Vilanova i la Geltrú, havien baixat a un 46 per cent.

Era palès que el sindicat socialista no aconseguia d'imposar-s'hi, fora d'algunes localitats i comarques, com era Mataró, on en 1895 seria elegit el primer regidor socialista d'Espanya en un ajuntament, el Bages i el Garraf. Al Viè Congrés de 1899, celebrat a Madrid, es va decidir traslladar la seu del Comité Nacional a la capital espanyola. Les conseqüències aduïdes per diversos historiadors (Amaro del Rosal, Juan José Morato, etc.) coincideixen en considerar la mida com un error per al futur del sindicalisme de signe socialista a Catalunya durant gairebé tres quarts de segle, amb l'excepció de la guerra civil de 1936-39. A més de la poca incidència que la UGT tenia a Catalunya, causa externa del trasllat, Joaquim Maurín ha apuntat que en el rerafons de la decisió estava la rivalitat de Pablo Iglesias, que volia ser el cap del PSOE i de la UGT ensem, i García Quejido, president del sindicat des de la seva fundació.

Segons Javier Aisa i Víctor Manuel Arbeloa, autors d'una història de la UGT, les causes d'aquest avenç esmorteït del sindicat cal cercar-les en la repressió constant contra el moviment obrer a la dècada darrera del segle passat i en la crisi de llocs de treball. Tot i que les diferents xifres ofertes pels historiadors sobre l'evolució de la UGT en aquell temps no sempre coincideixen, aquest fora un quadre força aproximat:

Año	Número de Afiliados
1888	3.355
1890	3.396
1892	8.353
1894	6.276
1896	6.154
1899	15.264

(Els anys esmentats corresponen als congressos de la UGT entre 1888, any de la seva fundació, i finals del segle XIX). Mataró fou durant bona part d'aquests anys la capital del socialisme a Catalunya, i entre 1896 i 1898 va publicar un important periòdic, "La República Social", com a portaveu del socialisme a Catalunya.

UNA DÈCADA DIFÍCIL

La primera dècada del segle XX va estar marcada pel signe de la crisi de manca de feina. L'emigració a Amèrica com a sortida recollí anècdotes tan curioses com les cues de fusters al consolat dels Estats Units l'endemà del terratrèmol de San Francisco, succeït el 18 d'abril de 1906, amb l'esperança de trobar feina generada per la reconstrucció de tota una ciutat i la forta depressió que, en canvi, patien a Catalunya les indústries de la construcció, malgrat una certa revifada experimentada en altres camps aquell mateix any.

L'ensorrament anarquista que va seguir al fracàs de la vaga general de 1902 a Barcelona va ser capitalitzat per un nou fenomen polític, el republicanisme de nou caire que practicava l'andalús Alejandro Lerroux, que atreïa els obrers amb el seu llenguatge abrandat i anticlerical.

Els socialistes, en canvi, no varen treure profit del mal moment anarquista, ni tan sols a nivell sindical:

	Año 1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909
Militants d'UGT a Catalunya	3.539	3.371	1.685	1.283	1.158	469	695

El descens més acusat, que correspón al 1908 cal atribuir-lo, tanmateix, a la participació activa dels socialistes en un projecte unitari de moviment obrer, la Solidaritat Obrera, on participaven amb els anarquistes, i que els va significar als socialistes un arma de doble fil, puix que si per una banda els hi donava de nou importància sindical, per altra suposava una minva en la militància ugetista, que passava a ser només de Solidari-

tat Obrera, sense mantenir la doble militància. Aqueix mateix 1908, a Espanya la UGT tenia 39.668 afiliats, la qual cosa encara dóna més idea del poc que hi representava Catalunya: poc més de l' 1'1 0/o.

La militància del PSOE encara era més baixa: 292 militants en 1907, entre els que destacaven, aquells anys, Josep Comaposada, Antoni Badia i Matamala —un dels dirigents de Solidaritat Obrera— i Antoni Fabra i Ribas. Havia gairebé desaparegut el primer estol de dirigents socialistes, com Toribio Reoyo i Antonio García Quejido, fundadors i ensem directors de la primera UGT. García Quejido, l'any 1903, havia deixat per sempre més la direcció del sindicat socialista per divergències amb Pablo Iglesias.

Les raons del poc arrelament del socialisme a Catalunya, a més del trasllat de la seu ugetista a Madrid en 1899 calia cercar-les en diverses causes:

— Una, el fet insòlit a Europa de que la doble "jefatura" de partit i sindicat recaiguessin en una sola persona, Pablo Iglesias, i en l'arraconament d'homes de valua, segons l'aleshores jove socialista Albert Pérez Baró, mentre suraven "homes mediocres que tenien muntat el seu cacicat amb sucursals a totes les seccions i el major mèrit dels quals era el d'emparar-se en la figura del "abuelo".

— Altra, el fet expressat gràficament en la resposta d'un obrer a l'escriptor Miguel de Unamuno quan aquest l'inquireix sobre el poc èxit del socialisme a Catalunya: "Es que nos ha venido de Madrid".

Aquells anys es desvetllaven dues corrents dins el minso socialismo català, la de Fabra Ribas, que dirigia l'òrgan del PSOE a Catalunya, "La Internacional", poc nacionalista i partidària de seguir només les línies marcades per la direcció del partit, i altra, més partidària de desenvolupar un socialisme amb trets catalans propis, que tindria com valedor ben aviat a Josep Recasens, que a Reus editaria "Justicia Social", la publicació socialista més prestigiosa que fins aleshores havia existit a Catalunya.

DE SOLIDARITAT OBRERA A LA CNT

Malgrat la seva modèstia, la Unió Local de Societats Obreres, inspirada en bona part pels socialistes que veien la manca d'implantació ugetista i cercaven solucions, va ser la llevadora d'un moviment decissiu per a la classe obrera del país, Solidaritat Obrera. L'exemple del sindicalisme francès de la CGT, que en octubre de 1906 afirmava el seu apoliticisme i posava l'accent de la transformació de la societat en el desenvolupament del sindicalisme mitjançant un document que ha passat a la història com "la carta d'Amiens", va influir en les orientacions que prendria el moviment obrer de Catalunya.

Els anarquistes varen desenvolupar la tesi d'un sindicalisme anarquista enfront dels partidaris de l'anarquisme pur, nova versió de les polèmiques que un quart de segle abans ja els havien dividit en col·lectivistes i comunistes (respectivament partidaris del sindicalisme com a embrió de la futura organització de la societat i partidaris d'una societat comunista, sense classes on el sindicalisme era qüestió secundària). El triomf dels primers desenvoluparia el corrent conegut com anarco-sindicalisme, que seria entre 1910 i 1923 hegemònic al sí del moviment obrer.

Per a la creació de Solidaritat Obrera s'aplegaren socialistes i anarquistes, deixant de banda els radicals. El bienni 1907-1909 es va veure marcat per enfrontaments constants entre la jove Solidaritat Obrera i els republicans radicals, que amb raó temien una minva del seu poder sobre les masses. Un polític republicà instal·lat a Barcelona, Alejandro Lerroux; "único valedor útil y reconocido por los trabajadores barceloneses", segons l'historiador Romero Maura, i un demagog segons d'altres historiadors sorti afectat succesivament d'un fort conflicte laboral al seu diari "El Progreso", de la seva actitud ambigua durant la Setmana Tràgica de 1909, i sobretot de la seva actitud contrària a la solidaritat amb la vaga general del País Basc de 1911.

Solidaritat Obrera, que fou possible per les actituds més flexibles de socialistes i anarquistes, aplegà 15.000 afiliats, que baixaren a pocs més de quatre mil després de la Setmana Tràgica, quan es produí una revolta contra la política del Govern de forçar l'envio de tropes al Marroc a finals de juliol de 1909.

El segon congrés de Solidaritat Obrera, celebrat al setembre de 1910, va desembocar en la creació d'un sindicat on dominaven els anarquistes, i que era contemplat amb recel des de la UGT, que temia l'aparició d'un rival que estengués la seva influència a tota Espanya.

Les relacions entre la neixent Confederació Nacional del Treball (CNT) i la UGT entre 1910 i 1911 serien encara de col·laboració, però ben aviat cadascú traçaria el seu propi camí.

LA FORÇA DEL'ANARQUISME

La dècada segona del segle XX va suposar l'enfortiment de l'anarco-sindicalisme, fins el punt que l'any 1919 la CNT tenia 714.028 afiliats, d'ells 429.000 a Catalunya.

Raons de la força anarquista cal cercar-les en diversos motius:

— La manca d'una revolució burgesa autèntica, traduïda entre altres coses en unes condicions de vida de la classe obrera francament deplorables.

— La miopia socialista de no encertar a desenvolupar a la que era la capital industrial espanyola, un sindicalisme no dirigit des de Madrid.

— La incultura dominant al sí de les classes treballadores, que va fer de la reivindicació d'aprendre una de les dèries principals dels dirigents més responsables del moviment obrer.

Hi hagueren d'altres causes segurament, però aquestes foren força determinants en un país on el poder polític era sòlidament sustentat per la burgesia més conservadora i on el primer diputat socialista no entraria al Parlament fins l'any 1910, quan n'hi havia feia anys a tots els parlaments europeus.

LA IMPOSSIBLE FUSIÓ

Entre juliol i desembre de 1916 hi hagueren relacions entre UGT i CNT en forma d'un pacte per lluitar contra l'encariment de la vida. El pacte es va repetir en març de 1917 i culminà amb la vaga general d'agost, també motivada per l'encariment de les subsistències. Pel juny de 1918, i amb aquestes dues experiències, el Congrés de Sants de la CNT catalana va racomanar fusionarse amb la UGT i es treballà amb la idea d'un nom: Confederació de Sindicats Units.

Tanmateix, al sí de la CNT havia tendències contràries a aquesta fusió per creure es perdrien les essències de l'anarquisme; i dins la UGT es malfiava del creixement continuat de la CNT. L'assassinat d'un obrer cenetista en una vaga de tipògrafs a Barcelona, pel desembre de 1918, per elements que es va dir eren relacionats amb la UGT va suposar un enverinament de relacions entre els dos sindicats. Un any després, al Congrés de la Comèdia de Madrid que va celebrar la CNT, ensuperbida aquesta pel seu espectacular creixement aprovà l'absorció i no la fusió de la UGT per la CNT, fet absurd que encara distancià més els dos corrents del moviment obrer espanyol.

Pel setembre de 1920, iniciada ja l'etapa d'enduriment de la patronal i del Govern contra els sindicats a Barcelona, Salvador Seguí signà un pacte amb la UGT d'unitat d'acció, mal vist per les tendències més radicals de la CNT. El pacte es va trencar en no secundar la UGT una vaga general —el PSOE, tanmateix, n'era partidari— com a protesta per la repressió més accentuada que patia el sindicalisme a Barcelona des que el general Martínez Anido havia estat anomenat governador de la ciutat.

L'actitut observada pel PSOE en aquest període tan turbulent va ser, segons l'historiador anglès G.D. Cole, "exageradament moderada i constitucional en un ambient d'extrema il·legalitat i violència".

UNA VEU SOCIALISTA EN EL DESERT

De 1911 a 1916 un home, Josep Recasens, i un periòdic, "Justicia Social", que sortia a Reus, varen ser la veu socialista al desert català. Els sindicats socialistes, partidaris de la sindicació de base múltiple —partit, cooperativa, sindicat, tot junt en una Casa del Pueblo— es varen trobar que a Catalunya seguien sense tenir ressó seguit, en canvi, tenint predicament el sindicalisme d'acció directa patrocinat per la CNT.

La conseqüència va ser que, malgrat el creixement experimentat arreu d'Espanya, com ja s'ha dit, el socialisme no pujava ni sindicalment ni políticament a Catalunya. L'obertura de tres nous centres socialistes a Barcelona per reforçar l'acció del ja existent a Gràcia no va servir de massa, puix que al 1916 es clausuraven per manca de militància i es concentrava l'escàs aparell barceloní a Gràcia novament, i encara una part dels militants esdevingueren comunistes en crear-se l'any 1920 el Partit Comunista d'Espanya per escissió de les joventuts socialistes. Joventuts que al 1916 eren a tot Barcelona 34 afiliats.

Pel 1913, amb motiu del III Congrés de la Federació Catalana del PSOE, celebrat a Mataró, eren 550 els afiliats al socialisme amb 19 agrupacions, la més important de les quals era a Reus, amb 48 militants. Reus editava, com ja s'ha dit abans, "Justicia Social", òrgan aleshores de la Federació Catalana, amb la important tirada de 4.500 exemplars, que provava un interès pel fet socialista que no cuallava tanmateix en militància. Els punts de màxima venda eren la Vall del Ter, el Maresme i el Baix Camp, tradicionals centres del socialisme a Catalunya. Arribava en 1915 a 70 poblacions i comptava amb bons redactors com el futur dirigent marxista Andreu Nin, que va fer la primera defensa del nacionalisme català en un òrgan del PSOE a finals de 1913.

Tanmateix, el setmanari de Reus i el seu director Josep Recasens eren contemplats pel PSOE estatal amb recel per la seva heterodòxia —reclamaven una estructuració més autènticament federal— i també en certa part per l'èxit de la publicació. (Cal tenir present que en 1915 "El Socialista", a nivell estatal, no passava de sis mil exemplars).

L'enfonsament de "Justicia Social" va afeblir encara més el socialisme a Catalunya, i pel 1923, quan a tot l'Estat el PSOE comptava ja amb 8.215 militants, a Catalunya n'eren 446. La miopia socialista sobre el fet català, aleshores ja en plena efervescència, va ser expressada públicament el mateix any en conferències donades a Catalunya per Indalecio Prieto i Fabra Rivas, que asseguraven la incompatibilitat entre catalanisme i socialisme. Poc després neixia com a grup polític la Unió Socialista de Catalunya, que volia demostrar el contrari, amb figures com Serra i Moret i Gabriel Alomar i Rafael Campalans.

LA I DICTADURA

El 13 de setembre de 1923 el capità general de Catalunya, Miguel Primo de Rivera, donava un cop d'estat i començava la primera dictadura que els espanyols patirien durant l'actual segle.

La UGT mantindria una actitud no beligerant envers el dictador i això li suposaria continuar amb les portes dels seus sindicats obertes; pel contrari, la CNT era prohibida pel 1924. Per primera vegada la UGT va experimentar un creixement notable a Catalunya entre 1923 i 1930, els anys de la Dictadura: passà de 5.800 afiliats al 1923 a 25.000 pel 1930, o sia quasi cinc vegades augmentà la xifra de militants. Tanmateix, amb la República tornaria a baixar i per l'agost de 1931 només arribava als 16.700. A nivell espanyol, en canvi, la UGT asolia la important xifra de 277.011 afiliats al 1930. El mateix any, Catalunya, malgrat l'important pes laboral que seguia mantenint, no suposava encara ni el deu per cent del total d'afiliació al sindicat socialista. Els sectors on va créixer la UGT a Catalunya foren els bancs, els forns, el port, els ferrocarrils, l'hosteleria, les impremtes, una part dels tramvies, una altra part del comerç, on dominava, tanmateix, el CADCI, centre de dependents tancat durant la Dictadura per massa catalanista...

Els anys de govern de Primo de Rivera els socialistes optaren per participar en el Consell d'Estat i els comitès paritaris tot seguint la línia reformista de la Federació Sindical Internacional a la qual eren adherits, en un intent de salvar les organitzacions i defensar, dins el possible, els interessos de la classe obrera. Malgrat ser molt criticats, sobretot a Catalunya, la tàctica donà resultats i enfortí el PSOE, mentre s'afeblien els partits polítics més tradicionals.

Havien, mentrestant, desaparegut figures històriques del socialisme com Pablo Iglesias, García Quejido, Virginia González, i eren ara els homes-clau Julian Besteiro, Largo Caballero i Indalecio Prieto.

LA JOVE UNIÓ SOCIALISTA

Creada pel juny de 1923, la jove Unió Socialista de Catalunya seguia essent, sota la Dictadura un partit minoritari, allunyat del PSOE sobretot per la diferent visió de la qüestió catalana.

La Unió Socialista disposava d'alguns intel·lectuals de renom però no tenia influència en els mitjans obrers, i de fet no la tindria fins mitjan la dècada dels anys trenta, que giraria cap a l'esquerra de la mà de Joan Comorera.

El PSOE va mantenir la seva federació catalana a un nivell molt baix, fins el punt que pel 1929 només comptava amb 298 militants. No

guardaven les seves xifres ni tan sols proporció amb les de la UGT, que atravesava un moment molt més eufòric i començava a afiançar-se dins alguns rams, com s'ha vist.

EL GRAN TOMB

La Catalunya del 14 d'abril de 1931 havia canviat substancialment respecte a la del 13 de setembre de 1923. De la Dictadura a la República no gens menys que 321.980 immigrants de diferents contrades espanyoles havien triat Catalunya per a viure, atrets sense dubte per la prosperitat econòmica passatgera que el país atravesà durant part de la dècada dels anys vint.

A Barcelona el percentatge de no catalans era més alt lògicament, per l'atracció de més llocs de treball: el 37,1 % de la població. Dels 375.082 no catalans que vivien a Barcelona 88.298 eren valencians (8,78% de tota la població), 81.368 aragonesos (8,08), 50.725 murcians (5,04) i 42.756 andalusos (4,25). En canvi i també lògicament per ser Barcelona el principal pol d'atracció laboral, el percentatge d'immigrants era a Catalunya només d'un 19,72 %, sia un de cada cinc habitants era de fora del país.

ATUR DURANT LA REPÚBLICA

Les sotragades d'una crisi econòmica mundial, desencadenada amb l'enfonsament de la Borsa de Nova York al 1929, anaren arribant a Espanya, i així la producció baixà un 20 per cent entre 1929 i 1933; i l'atur assolí el 12 per cent de la població activa en les regions més afectades per la mateixa època. Cal tornar a subratllar que no existia cap assegurança contra la manca de feina. La Unió Socialista de Catalunya, que participava el govern de la Generalitat coaligada amb Esquerra Republicana, va demanar la jornada de 36 hores com a mesura per a alleujar l'atur, però per suposat les empreses no eren interessades en aquesta mesura.

Tot i que els dos primers anys de la República havia millorat la condició obrera, el cert és que, des del 1933, l'atur i el retorn de les dretes al Govern Espanyol contribuïren decisivament al deteriorament de les relacions laborals en tots els sentits.

EL TRIOMF SOCIALISTA

Les eleccions municipals del 14 d'abril de 1931 varen suposar la caiguda de la monarquia. El 28 de juny tenien lloc les eleccions al Parlament, i els socialistes aconseguien ser el primer grup polític en escons: 116 sobre 417. Aliats amb els republicans, va significar que en el primer parlament de la República, 263 escons eren de les esquerres i 154 de les dretes.

A Catalunya s'havia format un govern presidit per Francesc Macià amb tres consellers d'Esquerra Republicana, partit tot just format feia un mes i que responia als pressuposts del catalanisme republicà d'esquerres; dos d'Unió Socialista de Catalunya, un de la Federació Catalana del PSOE, un radical i un d'Acció Catalana (centre). Eren, doncs, tres els consellers socialistes, tot i que en dos partits diferents.

El ministeri de Treball del govern espanyol era en mans d'un dels dirigents ja històrics de la UGT, Largo Caballero, que va promulgar una criticada Llei de Jurats Mixtes que volia resoldre els conflictes laborals mitjançant jurats on fossin representats obrers i patrons. La CNT es manifestà radicalment contrària a aquesta llei i, de fet, es produí que la meitat de la classe obrera —per a no dir més— es situava “fora de la llei”. Per als anarquistes aquests jurats eren una fórmula de treure-li força al moviment obrer, i a més criticaven que fossin continuació dels que havia intentat endegar la Dictadura, quan Largo Caballero formava part del seu Consell d'Estat, com ja s'ha dit.

Largo Caballero promulgà, a més, una llei d'accidents de treball per als pagesos, una Caixa Nacional per al Atur Forçós de resultats migrats.

L'estada al Govern i la creixent crisi econòmica espatllà la imatge socialista, i en les properes eleccions generals de novembre de 1933 el PSOE no va treure més que 61 diputats, la qual cosa li suposà passar a l'oposició.

Aleshores, es va anar produint un gir a l'esquerra del partit, protagonitzat precisament per Largo Caballero, fins aquell moment representant de l'ala reformista. Fou també quan el PSOE va iniciar un tomb cap a una més gran comprensió de la qüestió de les autonomies.

En aquesta nova situació d'un PSOE més escorat cap a l'esquerra tingueren lloc les eleccions generals de febrer de 1936. Els socialistes van anar a les urnes tot formant part del Front Popular, que resulta guanyador davant els partits de dretes, i augmentaren el número d'escons fins 99. Tenia aleshores el partit a tota Espanya al voltant de 75.000 afiliats i el seu sindicat, la UGT prop d'un milió.

UNA FUSIÓ TRENADA

La realitat catalana es mantenia ben diferent. A poc de proclamada la República el PSOE no passava a Catalunya de 1.195 afiliats, i un any més tard n'eren 1.261, sia 1,7 per cent del total espanyol, que era de 71.300. Al 1936 aquest percentatge no passava del 2 per cent. Era, doncs, evident que el problema endèmic de la no creixença del socialisme a Catalunya seguia existint-hi, sustentat en dos temes bàsics: l'hegemonia sindical de la CNT a Catalunya i la poca comprensió de la qüestió catalana per part socialista.

Hi existia, tanmateix, l'altra modesta força socialista, la Unió Socialista de Catalunya (USO), aliada amb Esquerra Republicana al Govern de la Generalitat, i el secretari general de la qual era, des d'abril de 1932, Joan Comorera, que contribuí a distanciar el petit partit socialista de la CNT a la recerca d'una hipotètica tercera força sindical.

Al març de 1933, tot coincidint amb el 50è aniversari de la mort de Karl Marx, la USC i la Federació Catalana del PSOE varen anunciar la seva imminent fusió, aprovada dos mesos després per les respectives executives. L'executiva estatal del PSOE es va mostrar contrària a aquesta fusió, i no va poder ser consumada. Molts militants procedents de la Federació es quedaren, tanmateix, a la Unió Socialista, i de nou el PSOE va perdre terreny a Catalunya.

Cal dir que sota la empenta de Rafael Vidiella, principal dirigent de la Federació Catalana del PSOE del 1933 al 1936, de nou s'empregueren camins de fusió, que quallarien pel juliol de 1936, ja iniciada la guerra en un nou partit del que ja en parlarem, el Partit Socialista Unificat de Catalunya.

LA UGT I LES ALTRES “CASAS DEL PUEBLO”

Com en el cas del partit, el sindicat socialista tampoc no representava el mateix a Catalunya que a Espanya. Per l'octubre de 1931, quan a Espanya eren 690.440 ugetistes, a Catalunya no passaven de 16.683. La Federació Nacional de Treballadors de la Terra, sindicat campèrol adherit a la UGT, tenia a Espanya 392.953 afiliats, i a Catalunya n'eren 1.027. Les xifres són prou eloqüents per sí soles. Tot i que pel 1932, la UGT doblà l'afiliació a Catalunya, a Espanya ja se n'havia ultrapassat el milió: 1.041.539. En començar la guerra, la UGT arribava a Catalunya als 60.000 afiliats però la CNT, tot i en crisi, passava dels 140.000.

La fracasada fusió entre USC i la Federació Catalana del PSOE va tenir també conseqüències sindicals, ja que la USC va crear el seu sindicat, la Unió General de Sindicats Obrers de Catalunya (UGSOC), que declarava 19.424 afiliats a la seva fundació, pel juliol de 1934, i que contribuí a atomitzar encara més el sindicalisme no anarquista a Catalunya.

La UGT tenia força a nivell de ferroviaris, tipògrafs, empleats de banca, pastisseria, i al port, on tingué lloc el més violent dels enfrontaments entre CNT i UGT durant la República, que va dur al mateix President de la Generalitat, Francesc Macià, a intervindre-hi, més aviat decantant-se per la CNT, la qual cosa li va valdre durs atacs des dels periòdics socialistes.

Les Cases del Poble tampoc no constituïen a Catalunya llevat d'excepcions, fenòmen habitual de centres obrers socialistes, com passava a molts indrets d'Espanya.

L'any 1932 la UGT obria a Barcelona una Casa del Pueblo al carrer Nou de Sant Francesc, carrer que canviaria el nom durant els anys trenta per Primer de Maig. Fins aquells moments, la Casa del Poble que els barcelonins coneixien era la dels radicals, al carrer d'Aragó, creada trenta anys enrera. La nova, fundada pels socialistes, formava part d'una campanya de cases del poble que s'hi volien crear per a estendre la creixent, malgrat els lentos avenços, presència socialista.

L'ALIANÇA OBRERA

La nova política de treball unitari dugué als socialistes, tant de la USC com de la Federació Catalana del PSOE, a participar a l'Aliança Obrera amb altres forces socialistes i comunistes, que tindria un rol bàsic en les revoltes de Catalunya i Astúries del 6 d'octubre de 1934.

En resum, cal considerar que els anys trenta van suposar un inici de canvi en la política socialista duta fins aleshores a Catalunya i, malgrat passes enrera com la no realitzada fusió de 1933 entre la Unió Socialista i la Federació Catalana del PSOE, va obtenir una cada cop més important presència a la vida pública, tot i seguir mantenint una militància minoritària que no s'esqueia gens amb la realitat espanyola, on havien aconseguit ser la primera força política i sindical.

LA GUERRA CIVIL

El 18 de juliol de 1936, una part de l'Exèrcit, recolçada en la dreta tradicional, s'aixecava contra el Govern de la República i començava la guerra civil, que duraria fins l'abril de 1939.

A Catalunya, com a bona part del territori espanyol, la sublevació no triomfà. Durant els primers temps la Generalitat va compartir el poder amb el Comitè de Milícies Antifeixistes, format per quinze membres dels diferents partits i sindicats fidels a la República, dels que quatre representaven la UGT i el nou partit PSUC (tres eren del sindicat i un del partit).

El PSUC havia nascut el 23 de juliol de la fusió de la Federació Catalana del PSOE, la Unió Socialista, el Partit Comunista de Catalunya i el Partit Català Proletari, sota el signe d'aliança socialista-comunista que ben aviat es decantaria cap al comunisme únicament. Als vuit dies es decantaria cap al comunisme únicament. Als vuit dies de la seva fundació el president de la Generalitat, Lluís Companys, ja volia incloure el PSUC al seu govern, però la CNT s'hi oposà. Dos mesos després, a finals de setembre, ambdues organitzacions —CNT y PSUC— entrarien a formar part del govern, en un intent de reforçar la feble Generalitat.

Aquest govern d'unitat s'ensorraria pel desembre, quan seria foragitat el POUM, partit marxista bàsicament català-format al 1935 sobre les bases del Bloc Obrer i Camperol i la petita Esquerra Comunista d'Andreu Nin que era hostil al marxisme de la URSS, país que era el principal aliat de la República des de l'esclat de la guerra, donada la política de no intervenció en el conflicte que practicaven els altres països, fora dels de govern feixista, com Alemanya i Itàlia, que ajudaven descaradament els sublevats.

ELS FETS DE MAIG

El diari del PSUC demanava, durant la primavera de 1937, mesures enèrgiques contra "els elements i els grups incontrolats". En realitat el que el nou partit cercava era l'hegemonia al sí del moviment obrer, de sempre dominat com s'ha vist a Catalunya per l'anarco-sindicalisme, i a més lliurar-se del POUM, que seguia predicant que calia guanyar abans la revolució que la guerra i destarotava, al seu criteri, tota una política destinada a tot el contrari: guanyar abans la guerra que la revolució.

Per als anarquistes i els poumistes aquesta afirmació suposava intentar guanyar la guerra... i oblidar-se de la revolució. El constant enfrontament verbal i els incidents armats que s'havien donat en petita escala en alguns indrets de Catalunya desencadenaren finalment els anomenats "fets de maig" de 1937.

La Generalitat va intentar ocupar la Telefònica, que des del començament de la guerra era regida per la CNT, i la CNT s'hi resistí. CNT i POUM d'una banda, i PSUC i Esquerra Republicana, que eren al Govern d'una altra, s'enfrontaren durant quatre dies: hi moriren unes 400 persones.

El més greu succeí després. El Govern dimití per negar-se el seu cap, Largo Caballero, a disoldre el POUM, i el nou govern, coalició bàsica entre socialistes i comunistes presidida pel doctor Negrín, prohibí el POUM, i el seu secretari general, Andreu Nin, va ser assassinat, segons tots els indicis, per ordres directes de Moscou. Les conseqüències dels "fets de maig", segons l'historiador Francesc Bonamusa, foren aquestes:

- Perdua de l'autonomia de Catalunya en ordre públic i defensa.
- Persecució indiscriminada del POUM.
- Depuració d'elements anarquistes.
- Hegemonia del PSUC i de la UGT dins el moviment obrer català, tot i que la CNT mantingué bona part de la seva força.
- Desencís de sectors de la societat catalana davant aquest enfrontament entre aliats.

Els governs espanyol i català es mantindrien ja sense massa canvis importants fins el final de la guerra, després d'aquesta greu crisi.

LES COL·LECTIVITZACIONS COM A MODEL DE VIDA

La principal novetat que la guerra va introduir en l'economia catalana, i per tant en la vida quotidiana del moviment obrer, van ser les col·lectivitzacions, que, d'una forma o altra, van intervenir un 70 per cent d'empreses.

Segons ha establert l'economista Josep M. Bricall, al llarg de la comtesa van conviure tres tipus d'empreses:

- Privades, amb control obrer.
- Col·lectivitzades en forma autogestionària.
- Agrupadas o concentrades les d'un mateix ram petit en una col·lectivització general de ram.

Tot i que foren majoria els anarquistes en les col·lectivitzacions, per correspondre essencialment al seu mode d'entendre el fet econòmic, els socialistes participaren activament en els comitès d'empresa que controlaven la marxa de les fàbriques.

Malgrat els resultats desiguals de les col·lectivitzacions, el seu funcionament va ser un dels aspectes positius de la guerra, puix demostrà en molts casos abastament que el moviment obrer podia fer funcionar les indústries sense necessitat de patrons.

EL PSUC, UNICA PRESENCIA SOCIALISTA A LA GUERRA

Largo Caballero no va voler tornar a veure Rafael Vidiella, principal responsable de la Federació Catalana del PSOE, després de la fusió. Considerava que, malgrat l'esperit d'unificar socialistes i comunistes en el nou Partit Socialista Unificat de Catalunya, l'experiment, realment únic, suposaria l'hegemonia dels comunistes, com així va succeir.

En el moment de la seva fundació el PSUC tenia 6.000 militants (1.500 de la FC-PSOE, 2.000 del PCC, 2.000 de la USC i 500 del PCP), segons xifres donades a una història oficial del partit. Probablement, el PCC no tenia ni la meitat, tan poc present era a la societat catalana. El creixement del PSUC va ser enorme durant la guerra, i un any després de la seva creació era present a 685 dels 1.068 municipis que tenia Catalunya, amb 60.000 afiliats. Cap a finals de la guerra sembla que arribava ja als 90.000.

La UGT, que creixia continuament, va signar a nivell estatal pel març de 1938 un pacte d'acció amb la CNT. El creixement de la UGT a Catalunya no deixà de ser un tant artificial, com també part del de la CNT, motivats ambdòs per la por de la gent a que li passés alguna cosa en un clima tan violent. Molts carnets es demanaven només com una mena de garantia contra qualsevol registre o patrulla incontrolada.

Així va ser com la UGT, l'endemà de perduda la guerra, tot i l'exili i la mort de molts, pràcticament es quedà amb molt pocs militants a Catalunya, mentre la CNT va mantenir-ne més al seu sí perquè com a mínim tenia més afiliats "autèntics", com ho demostrà sobretot el temps clandestí de la posguerra.

LA TRANSFORMACIÓ SOCIAL DE CATALUNYA

El final de la guerra civil va suposar l'inici de una pregona transformació social del país. La segona dictadura duraria trenta-sis anys, del 1939 al 1975, i en el seu transcurs romandrien prohibits els partits i sindicats propis d'un país democràtic.

A més es produiria la més gran onada immigratòria mai coneguda a qualsevol zona d'Espanya amb la mateixa intensitat: més d'un milió i quart d'immigrants arribaren a Catalunya en aquest llarg període de la inacabable dictadura. Pobles que eran tan sols llocs mig pagesos amb alguna indústria varen créixer desordenadament per causa de la immigració: hi nasqueren barriades senceres només amb els edificis de vivendes, sense pràcticament cap mena de servei públic, com Bellvitge a L'Hospitalet; Sant Ildefons a Cornellà; els barris de Besòs a Barcelona; Pomar i Sant Roc a Badalona; Cinco Rosas a Sant Boi... El principal nucli d'immigració passà a ser l'andalús, fins el punt que 15 de cada 100 habitants de Catalunya han nascut a Andalusia.

Fins l'any 1951 pot dir-se que la resistència a la ferotge repressió va correspondre a les restes d'antigues organitzacions, en especial la CNT i amb menys importància els nuclis del PSUC, de la UGT i del POUM. Fou una resistència que, la major part de vegades, no connectava amb la població, fins que pel març de 1951 tingué lloc la vaga de tramvies que pot afirmar-se va ser el primer moviment de masses important d'oposició als dissenys quasi omnipotents del franquisme. La immensa majoria de la gent vivia en condicions pitjors que les d'abans de la guerra, sotmesa al racionament dels queviures, a les restriccions de llum, a horaris de treball que ultrapassaven de llarg les vuit hores mítiques d'altre temps.

L'any 1956, davant aquest trist panorama, hi haurien unes vagues en demanda d'augment de salaris que determinarien un primer increment substancial que, en alguns casos, arribaria al 70 per cent.

EL SOCIALISME DE POSGUERRA

Pocs mesos després d'acabada la guerra civil, militants socialistes deixaven el PSUC, determinat ja a ser el partit dels comunistes catalans.

Pel novembre de 1940 deu membres del Comité Central del PSUC —la sisena part— s'oposaren radicalment a la que ells jutjaven subordinació del PSUC al PCE i a la creació d'un secretariat executiu restringit pactat a Moscú al marge dels organismes del partit. Expulsats del PSUC, aqueixos deu membres varen crear el Moviment Socialista d'Emancipació Catalana, base del futur Partit Socialista Català, creat a Mèxic, on arribarien a juntar-se quinze membres que havien estat al Comitè Central del PSUC.

De retruc, i com era lògic, es lluità pel domini de la UGT, i durant uns anys hagueren de fet dues direccions, una partidària d'arreglar el sindicat socialista amb el model de socialisme tradicional, i l'altra que intentà mantenir-lo dins el PSUC que aconseguí publicar dins Catalunya alguns números clandestins de "Las Noticias".

L'any 1945, seguint l'exemple de l'exili, un petit sector de militants procedents del POUM fundava el Moviment Socialista de Catalunya (MSC), els militants del qual serien coneguts com a "músics" per les seves sigles. Hi havia, de nou, un partit socialista català, que eclipsà per raons de proximitat en bona part, al creat a Mèxic pocs anys abans.

Cap al 1950 el MSC i els escasos militants que tenia la Federació Catalana del PSOE arribaven a l'acord de tornar a endegar la UGT de Catalunya, sempre a escala reduïda.

Per l'any 1958, quan tingué lloc la caiguda de setze militants del MSC, entre ells Joan Reventós, la UGT no passava, segons reconegué un dels dirigents, dels 80 militants.